

Asia: VN/796/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta (varhaiskasvatuksen tasa-arvosuunnittelu)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sivistystöytäntäjä ry (myöhemmin Sivista) haluaa lausua sosiaali- ja terveysministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta. Sivistan jäsenistöön kuuluu noin 30 yksityistä varhaiskasvatustoimijaa, joista suurin osa on yhdistysmuotoisia.

Esityksessä ehdotetaan tasa-arvosuunnitteluvuorojen laajentamista koskemaan myös varhaiskasvatusta. Lisäksi sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisyä koskeva tasa-arvolain säännös laajennettaisiin koskemaan varhaiskasvatusta.

Sivista pitää tärkeänä ehdotuksessa määriteltyjä tavoitteita sukupuolten tasa-arvon edistämisestä ja sukupuolten moninaisuuteen liittyvän syrjinnän ennaltaehkäisystä. Niin ikään Sivista katsoo, että varhaiskasvatustajien osaaminen tasa-arvotavoitteissa on ensiarvoisen tärkeää, jotta jokainen lapsi ja nuori saa kasvaa ja oppia turvallisessa ympäristössä omana itsenään, omia yksilöllisiä valintojansa tehden.

Sivista katsoo, että varhaiskasvatustoimijoilla on jo nyt laajat suunnitteluvuoroitukset sekä tasa-arvon että yhdenvertaisuuden edistämisen osalta. Varhaiskasvatustalaki velvoittaa sekä kunnallisia että yksityisiä varhaiskasvatustoimijoita edistämään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Se on myös lakisääteisesti kiinteä osa varhaiskasvatussuunnitelmia. Lisäksi yksityinen varhaiskasvatustoiminta on tarkkaan valvottua. On tarkkaan punnittava, toisiko mahdollinen laajennus lisäarvoa tasa-arvon edistämiseen varhaiskasvatuksessa, vai olisiko pääasiallinen vaikutus lisääntynyt hallinnollinen työ. Sivista katsoo, että nykyisten suunnitelmien sisältöjen kehittäminen sekä erilaisten toimintamallien

luominen varhaiskasvatuksessa tehtävän tasa-arvotyön tukemiseksi olisi suunnitteluvetoisen laajentamista vaikuttavampi keino vahvistaa edellytyksiä tasa-arvon edistämiseksi.

Sekä tasa-arvo- että yhdenvertaisuussuunnittelun velvoitetta on esitetty laajennettavan varhaiskasvatukseen. Sivista pitää erittäin huolestuttavana sitä, että esitysluonnoksessa todetaan, että lisävelvoitteen säätämisen ei arvioida aiheuttavan lisäresurssitarvetta varhaiskasvatuksen henkilökunnan osalta. Vastaavasti on todettu myös valmisteilla olevassa varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuussuunnitteluvetoista koskevan esityksen perusteluissa. Pahimmillaan resurssien lisävelvoite johtaa juuri epätarkoituksenmukaiseen suunnitelman laatimiseen pelkästään säädetyn velvoitteen toteuttamiseksi, ei aitoon tasa-arvon edistämiseen. Ehdotusten yhteisvaikutus tulisi myös ottaa huomioon. Huomioon tulee ottaa myös varhaiskasvatuksen tiukat henkilöstömitoitukset, jotka antavat varhaiskasvatuksen järjestäjille tai tuottajille varsin vähän mahdollisuuksia ottaa haltuun uusia tehtäviä.

Tasa-arvovaltuutettu on tuoreessa kertomuksessaan eduskunnalle tuonut esille tarpeen lisätä ohjausta ja oppaita varhaiskasvatuksen tasa-arvotyön tueksi. Sivista kannattaa tätä ja katsoo, että uusien säädösten sijaan varhaiskasvatustoimijat hyötyisivät enemmän toimintamalleista, joita olisi helppo hyödyntää arjen yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämistyössä, johon jo nykyinen laki velvoittaa. Asiakirjaa olennaisempaa ovat aidot ja vaikuttavat toimenpiteet sekä yhdenvertaisuuden että tasa-arvon vahvistamiseksi. Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessa eduskunnalle yhdenvertaisuusvaltuutettu puolestaan käsittelee nykyisiä haasteita viranomaisten yhdenvertaisuussuunnittelussa ja tuo esille, miten suhtautuminen yhdenvertaisuussuunnitteluun typistyy velvoitteeksi laatia yksittäinen suunnitteluasiakirja. Yhdenvertaisuusvaltuutettu myös toteaa, että näiden suunnitelmien kirjaukset ovat usein ympäröityjä. Alan rekrytointitilanteen vuoksi on erittäin tärkeää, että erityisesti varhaiskasvatuksessa henkilöstön voimavarat eivät kohdistu pahimmassa tapauksessa epätarkoituksenmukaiseen hallinnolliseen prosessiin. Vuosittainen päivitysvelvoite olisi myös liian tiheä rytmi – pikemminkin tasa-arvon edistämiseen tähtäävien toimenpiteiden tulisi olla pitkäjänteisiä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa omassa lausunnossaan, että tasa-arvosuunnitteluvetoisen laajeneminen varhaiskasvatukseen edellyttää varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uusimista sekä tukimateriaalien laadintaa ja täydennyskoulutusta henkilöstölle, ja että tämän tukimateriaalin laadintaan on varattu määrärahaa. Sivista pitää tätä tärkeänä, mutta katsoo, että myös varhaiskasvatuksen järjestäjälle tai palveluntuottajalle tulee resursoida uudesta tehtävästä aiheutuvat kustannukset. Luonnoksen mukaan taloudellisia vaikutuksia selvitetään vielä. Sivista painottaa, että resurssitarve tulee arvioida realistisesti ja kaikki uudet tehtävät tulee korvata varhaiskasvatustoimijoille.

Lopuksi Sivista toteaa, että mikäli erillisen suunnitteluvetoisen säätämisen kanssa edetään, tulisi suunnitelma olla mahdollista toteuttaa osana esimerkiksi paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa tai yksityisen toimijan omavalvontasuunnitelmaa. Sivista katsoo, että muusta toiminnan ohjauksesta erillinen dokumentti voi jäädä irralliseksi osaksi päiväkodin arkea. Ensisijaisesti Sivista kuitenkin katsoo, että seuraava ehdotuksessa mainittu vaihtoehto olisi tarkoituksenmukaisin: ”Mikäli

hallitusohjelman kirjausta ei toteutettaisi tasa-arvolakia muuttamalla, on toteuttamiskeinoiksi ehdotettu myös esimerkiksi varhaiskasvatustilain muuttamista ja varhaiskasvatussuunnitelmien perusteiden täydentämistä. Varhaiskasvatustilakiin ja varhaiskasvatussuunnitelmien perusteisiin sisältyy jo tällä hetkellä tasa-arvon edistämisen tavoitteita.”

Tikkinen Annakaisa
Sivista - Sivistystyönantajat ry